УДК 343.98

Костянтин Борисович ЛЕЩУК,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінально-правових
дисциплін та адміністративного права
Харківського економіко-правового університету

КРИМІНАЛІСТИЧНА ПРОФІЛАКТИКА ЗЛОЧИНІВ В СФЕРІ ОБІГУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Тема дослідження проблематики пов'язаної з профілактикою злочинності не нова. Першим, дану проблему підняв вчений Ч. Беккарія, в своїй книзі «Про злочини і покарання», що вийшла у світ 1764 року, він наголошував на більший соціально-економічний ефект від запобігання злочинів, ніж від кари за їх вчинення.

Обіг цінних паперів супроводжується постійними, різноманітними порушеннями законодавства. Правоохоронні органи час від часу виявляють факти незаконного переходу прав власності на акціонерні товариства, злочинних порушень встановленого порядку випуску цінних паперів, їх підроблення та вчинення різноманітних шахрайств з їх використанням. Названі порушення законодавства характеризуються значною матеріальною шкодою, як інвесторам, так і державі, підвищеною суспільною небезпекою, оскільки створюють підґрунтя для недовіри з боку інвесторів, фактично руйнують підґрунтя формування сучасної правової держави, та відповідно ринкової економіки в Україні. Тому від ефективної діяльності державних та правоохоронних органів щодо своєчасного виявлення та ефективного розслідування таких злочинів, та профілактичних заходів в певній мірі залежить оптимізація розвитку ринку цінних паперів та подальший економічний розвиток нашої країни.

Профілактику правопорушень в сфері обігу цінних паперів доцільно розглядати як складову загальнодержавної системи заходів боротьби з правопорушеннями, куди входять загальноправові, кримінально-правові, кримінологічні заходи.

Профілактика правопорушень в широкому розумінні передбачає діяльність уповноважених на те органів і посадових осіб, спрямовану на розроблення й застосування системи взаємозалежних заходів економічного, політичного, культурно-виховного, правового й організаційного характеру, за допомогою яких можна усувати причини і умови, що сприяли вчиненню правопорушень.

Доцільно виділити такі напрямки профілактики правопорушень в сфері обігу цінних паперів:

© Лещук К. Б., 2014

1) попередження імовірної, запобігання реально можливої і припинення розпочатої злочинної діяльності з боку осіб підозрюваних у вчиненні правопорушення;

2) встановлення причин та умов конкретного правопорушення, та вжиття заходів щодо їх усунення.

Попередження імовірної, запобігання реально можливої і припинення розпочатої злочинної діяльності з боку осіб підозрюваних у вчиненні правопорушення. При встановленні факту вчинення правопорушення пов'язаного з обігом цінних паперів, органам досудового слідства:

– потрібно звернутися до Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку з ухвалою слідчого судді про зупинення розміщення цінних паперів, які були розміщені без реєстрації у встановленому законом порядку; – встановити кому вже були реалізовані дані цінні папери, зупинити діяльність на ринку цінних паперів без спеціального дозволу (ліцензії), повідомити про це відповідні органи;

– при виявленні значних збитків, органам досудового слідства, прокурору, потрібно звернутися до суду про вжиття заходів забезпечення кримінального провадження, щодо захисту майнових прав;

– для попередженні імовірної, запобігання реально можливої і припинення розпочатої злочинної діяльності з боку осіб підозрюваних у вчиненні злочину, слідчий повинен передбачити протидію (тиск на потерпілого, свідків, експертів, їх підкуп) підозрюваних у вчиненні злочину. Вжиття слідчим щодо підозрюваних, запобіжних заходів у вигляді арешту [2, с. 129].

Встановлення причин та умов конкретного правопорушення, та вжиття заходів щодо їх усунення. Цей напрямок профілактичної діяльності пов'язаний з вивченням суб'єкта правопорушення, його мотивації вчинення правопорушення. Які саме обставини слугували причиною правопорушення: юридична необізнаність, правова недосконалість, корупційні перепони, легкий доступ до інсайдерської інформації, бажання по швидкому заробити та інше. Велике значення в цьому плані має інформація про діяльність суб'єкта правопорушення, його установчі документи, термін роботи в сфері цінних паперів, публікації в засобах масової інформації, обов'язкові фінансові звіти та інше. При кримінальному провадженні велике значення має поведінка підозрюваної особи.

Органам досудового слідства потрібно встановити зовнішні умови, що сприяли вчиненню правопорушення, а саме:

– поведінку посадових осіб різних підприємств і організацій, які своїми діями, чи бездіяльністю, свідомо полегшили вчинення правопорушення;

– поведінку посадових осіб і службовців державних органів управління, контролюючих і правоохоронних органів причетних до створення сприятливих умов;

– недосконаліть організаційної структури конкретних підприємств, банківських установ, фондових бірж;

– прогалини в законодавстві регулюючому сферу обігу цінних паперів.

Усунення причин та умов конкретного правопорушення полягає у впливі на суб'єкт правопорушення, та органи і посадові особи які допустили вчинення правопорушення. А саме:

– проведенням з посадовими особами роз'яснювальної роботи з приводу недопущення майбутніх порушень законодавства регулюючого сферу обігу цінних паперів;

– надсиланням листів до відповідних інстанцій (ради директорів, директорам, та ін.) з рекомендаціями про усунення обставин, що сприяли вчиненню правопорушень на конкретному підприємстві чи банківській установі;

– притягненням до різних форм відповідальності посадових осіб і службовців причетних до вчинення правопорушення.

Проведення роз'яснювальної роботи, а саме проведення конференцій, семінарів з залученням громадських організацій, органів контролюючих випуск та обіг цінних паперів, науковців, учасників ринку цінних паперів та інвесторів з методів та засобів охорони інформації, що становить комерційну таємницю, особливостей ведення документації, щодо випуску та обігу цінних паперів, інформуванням про обставини, що сприяють вчиненню правопорушень даної категорії. Розповсюдження методичних рекомендацій щодо змін в законодавстві, що регулює сферу обігу цінних паперів, особливостей ведення діяльності в даній сфері.

Головна ж роль в усуненні причин та умов вчинення правопорушення належить суду, який визначає міру покарання, та належного притягнення до відповідальності.

Підсумовуючи викладене, відзначимо що специфіка профілактики правопорушень у сфері обігу цінних паперів, полягає перш за все в необхідності використовувати всі можливі організаційні та аналітичні прийоми та методи, для встановлення досить специфічних причин та умов, що сприяли вчиненню даного виду правопорушень.

Максимальний ефект профілактичної діяльності по запобіганню правопорушень у сфері обігу цінних паперів можливий лише за умов поєднання економічних, соціальних, правових захо-

дів і обов'язкового сприймання цих заходів суспільством, та його безпосередньою участю.

Список використаних джерел: 1. Лещук К. Б. Криміналістична характеристика та основні положення розслідування злочинів, вчинених на ринку цінних паперів: автореф. дис. … канд. юрид. наук :12.00.09 / К. Б. Лещук; Академія адвокатури України. – К., 2012. – 19 с. 2. Криміналістична профілактика економічних злочинів: Науково-практичний посібник / Кол. авт. : С. В. Веліканов, А. Ф. Волобуєв, В. А. Журавель та ін. – Х. : «Харків юридичний», 2006. – 236 с.

Одержано 3.11.2014

УДК 343.98

Тетяна Іванівна САВЧУК,
кандидат юридичних наук
старший викладач кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії факультету
підготовки фахівців для підрозділів слідства
Харківського національного університету внутрішніх справ
Олена Володимирівна НЕКРАСОВА,
викладач вищої категорії ЦК «Хірургічних дисциплін
та вузьких спеціальностей»
Харківського медичного коледжу №2

ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ

На сучасному етапі розвитку української державності поряд із позитивними спробами демократизації суспільного життя, виникають і негативні явища, пов'язані зокрема, з падінням моральності населення. У цьому контексті актуалізується проблема злочинів у сфері статевої свободи і статевої недоторканості особи. Вказане вимагає негайної реакції правоохоронних органів щодо якісного розслідування вказаних злочинів та профілактики їх вчинення.

Одним з найбільш тяжких і поширених посягань на статеву свободу дорослих жінок і статеву недоторканість неповнолітніх є зґвалтування. Частина 1 статті 152 КК України встановлює, що зґвалтування є статевими зносинами із застосуванням фізичного насильства, погрози його застосування або з використанням безпорадного стану потерпілої особи. Тобто визначальними ознаками вказаного злочину є відсутність згоди потерпілої особи на вступ в статеві зносини та застосування насилля чи безпорадного стану. Отже стає очевидним, що всебічне, повне та об'єктивне розслідування вказаного виду злочинів неможливе без тісної взаємодії слідчого зі спеціалістами в галузі медицини і особливо гінекології.

Так спеціалістом у кримінальному провадженні відповідно до статті 71 КПК України є особа, яка володіє спеціальними знан-

© Савчук Т. І., Некрасова О. В., 2014